

3. Соловьев А.В. Полемология: новая попытка решить старую проблему. *Философия и общество*. 1999. Вып.4. С. 98-109.
4. Перепелиця Г. Полемологія. Політична енциклопедія. НАН України, Ін-т політ. і етнонац. дослідж. імені І.Ф. Кураса; редкол.: Ю. Левенець (голова) та ін. К.: Парламентське. вид-во, 2011. 807 с.
5. Роттердамский Э. Жалоба мира, отовсюду изгнанного и повсюду поверженного (1517). URL: https://royallib.com/book/rotterdamskiy_erazm/galoba_mira.html (Дата звернення: 17.05.2022).
6. Кант И. К вечному миру. Избранное: в 3 т. / науч. ред. и авт. вступ. ст. Л.А. Калининков. Калининград, 1998. Т. 2. С. 87-134.
7. Генц Ф. О вечном мире. Трактаты о вечном мире / Сост. И.С. Андреева, А.В. Гулыга. СПб.: Алетейя, 2003. С. 316-350.
8. Маруховська-Картунова О.О. Внесок австрійського мислителя Ф. Генца у зародження науки про мир. *Proceedings of the 1st International Conference on Law and Political Sciences*. (March 15, 2017). Vienna: «East West» Association for Advanced Studies and Higher Education GmbH., 2017. P. 4-9.
9. Беттлер А. Мирология. Прогресс и сила в мировых отношениях. Т. 1. Введение в мирологию. https://royallib.com/read/bettler_aleks/mirologiya_tom_i_vvedenie_v_mirologiyu.html#0 (Дата звернення: 17.05.2022).

ПРОБЛЕМИ ЕФЕКТИВНОСТІ РЕАКЦІЇ МІЖНАРОДНИХ
ОРГАНІЗАЦІЙ НА РОСІЙСЬКЕ ВТОРГНЕННЯ 2022 р.

*Маруховський О.О.,
кандидат політичних наук,
доцент кафедри міжнародних
відносин та журналістики
Університет економіки та права «КРОК»
м. Київ, Україна*

Широкомасштабне російське вторгнення в Україну 2022 року безумовно стало найбільшим випробуванням глобальної системи

міжнародних відносин, яка склалася після перемоги антигітлерівської коаліції в 1945 році. Події, які розгортаються на наших очах з 24 лютого 2022 року, викрили цілу низку системних проблем в європейській і глобальній системі міжнародної безпеки, зокрема в функціонуванні цілої низки поважних міжнародних організацій, починаючи від Організації Об'єднаних Націй, до якої входять 193 країни світу, закінчуючи вузько спеціалізованими, такими як Міжнародне Агентство з атомної енергії (МАГАТЕ) або Міжнародний комітет Червоного Хреста.

На превеликий жаль, варто констатувати, що переважна більшість міжнародних організацій продемонстрували вкрай помітну неефективність власних механізмів реакції на злочинне порушення Російською Федерацією всіх існуючих норм міжнародного права і прав людини. Звичайно, майже всі міжнародні міжурядові і неурядові організації рішуче засудили війну, розв'язану РФ в Україні, але зробити щось більше, що могло б серйозно вплинути на дії агресора, виявилось поза межами їх юридичних компетенцій або практичних можливостей. При цьому, можна відзначити цілий ряд міжнародних спеціалізованих неурядових організацій, які зробили все в рамках своїх компетенцій, щоб нанести Росії максимальний репутаційно-іміджевий і економічний удар.

Наприклад, ціла низка міжнародних наукових організацій, серед яких Загальноєвропейська федерація академій наук ALLEA призупинили членство Росії та Білорусі [1]; Європейська комісія зупинила зв'язки із російськими організаціями у галузі інновацій та технологій; Європейська організація з ядерних досліджень (CERN) та Національний центр наукових досліджень Франції (CNRS) засудили вторгнення та призупинили співпрацю з Росією [2]; у багатьох міжнародних наукових журналах перестали приймати статті із РФ, а компанія Clarivate Analytics призупинила оцінку нових російських та білоруських журналів на своїй платформі Web of Science. Також співробітництво з Росією припинили і освітні платформи Coursera та EdX, зупинивши публікацію контенту від російських ВНЗ [3], було скасовано цілу низку наукових заходів, а велика кількість всесвітньо відомих наукових центрів і

університетів припинили співпрацю із науковими установами держави-агресора.

Не менш ефективно (звичайно, в рамках своїх можливостей) відреагували і міжнародні спортивні організації – багато з них виключили російських спортсменів і команди із турнірів, що тягне за собою достатньо високі фінансово-економічні втрати для російського спорту. Так, після російського вторгнення більшість міжнародних спортивних заходів на території РФ були перенесені, призупинені або скасовані. Після засідання виконавчого комітету Виконком МОК (Міжнародного Олімпійського Комітету) запропонував накласти санкції на Росію та Білорусь, позбавивши обидві країни права на проведення спортивних заходів та заборонивши використання прапорів обох країн [4]. Так, Європейська футбольна асоціація (УЄФА), оголосила, що фінал Ліги чемпіонів УЄФА 2022 року буде перенесено з Санкт-Петербурга до Парижу [5]. Також Міжнародна федерація лижного спорту оголосила, що всі інші змагання в Росії скасовані, Асоціація тенісистів-професіоналів (АТП) перенесла турнір St. Petersburg Open до Казахстану. Міжнародна шахова федерація ФІДЕ оголосила, що 44-та шахова Олімпіада, яка спочатку планувалась у Москві, не відбудеться в Росії, а Гран-прі Росії на чемпіонаті Формули-1 2022 року призупинено.

З іншого боку, жахливим прикладом всезагальної неефективності стала Організація з безпеки і співробітництва в Європі, чия Спеціальна моніторингова місія ОБСЄ в Україні з 2014 року «не помічала» широкої військової присутності РФ в окупованих районах Донецької і Луганської областей, що, в решті-решт сприяло переконанню політичного керівництва Росії у власній безкарності і відсутності реакції Європи і світу на будь-які провокативні дії на території України.

На жаль, тенденція вражаючої неефективності ОБСЄ яскраво проявилася і під час російського вторгнення 2022 року. Так, після місяця запеклих бойових дій на всій території України голова ОБСЄ й міністр закордонних справ Польщі Збігнев Рау і генеральний секретар ОБСЄ Хельга Шмід оголосили, що ОБСЄ вживає

негайних заходів для закриття Спеціальної моніторингової місії в Україні. Відповідне рішення було ухвалене після того, як 31 березня 2022 року РФ не дала продовжити дію мандату Спеціальної моніторингової місії ОБСЄ в Україні. «Це було нелегким рішенням. Ми розглянули всі можливі варіанти шляхом політичного діалогу з державами-учасницями для досягнення поновлення мандату Спеціальної моніторингової місії, але позиція російської федерації не залишала нам іншого вибору, крім як вжити заходів для закриття Місії», – сказав З. Рау. Водночас він запевнив, що ОБСЄ буде прагнути продовжувати свою діяльність у країні відповідно до існуючих зобов'язань організації [6].

Фактично можна констатувати, що організація, яка була створена для дотримання безпеки на європейському континенті була вимушена «вийти з гри», як тільки ця безпека була серйозним чином порушена, і цей вихід, на жаль, відбувся завдяки легальній юридичній процедурі, за якої держава-агресор блокує дії цілої міжнародної організації в своїх злочинних інтересах. Як тут не згадати слова колишнього голови Луганської військово-цивільної адміністрації у 2015 р. Г. Москаля, що це значною мірою паразитарне формування, від якого немає жодної користі: «Роль ОБСЄ нікчемна, я своїми очима бачив. Мене питають: як вам ОБСЄ? А я кажу, як мінеральна вода: ні користі, ні шкоди від них нема» [7].

На жаль, вкрай небезпечна тенденція уповільнення або ж повного блокування роботи певних організацій чи прийняття певних рішень зберігається в багатьох міжнародних і європейських організаціях із причини наявності права вето на рішення від будь-якого із учасників організації, як це, наприклад, передбачає ст. 10 статуту НАТО [8, с. 22]. Так, на момент написання цього матеріалу Угорщина блокує нафтове ембарго ЄС щодо Росії, посиляючись на власні економічні інтереси, Туреччина погрожує відмовити у прийнятті до НАТО Швеції та Фінляндії, які підтримуть курдську опозицію, не кажучи вже про Раду Безпеки ООН, де Російська Федерація як постійний член має право вето.

З огляду на вищезазначене, можна зробити висновок про серйозну неефективність безпекових механізмів багатьох

міжнародних організацій, особливо в екстрених ситуаціях, які потребують швидкого і злагодженого реагування. Відповідно, МЗС України і вище політичне керівництво нашої країни має докласти всіх зусиль для того, щоб ініціювати перегляд статутних документів основних глобальних і регіональних міжнародних організацій у бік зміни формату прийняття рішення з одноголосного до мажоритарного (простої чи фіксованої більшості) і скасування права вето.

Література:

1. Лиховид Інна. «Санкции в науке должны быть индивидуализированы»: мир постепенно изолирует страну-агрессора от международной научной сферы. (10.03.2022) URL: <https://day.kyiv.ua/ru/article/obshchestvo/sankcii-v-nauke-dolzhny-byt-individualizirovaniy> (Дата звернення: 12.05.2022).

2. CERN приостановил сотрудничество с РФ из-за военного вторжения в Украину URL: <https://ua.interfax.com.ua/news/general/809727-amp.html> (Дата звернення: 15.05.2022).

3. Шкарлет С.М. Образовательные платформы Coursera и EdX прекращают сотрудничество с РФ, в свободном доступе для украинцев (06.03.2022) URL: <https://ua.interfax.com.ua/news/general/808403.html> (Дата звернення: 04.05.2022).

4. Дайвсон Али. Лишить Россию и Беларусь спортивных мероприятий и запретить их флаги, призывает МОК (25.02.2022) URL: <https://www.insidethegames.biz/articles/1119754/international-olympic-committee-russia> (Дата звернення: 07.05.2022).

5. Финал Лиги чемпионов перенесут из России из-за вторжения в Украину, сообщает УЕФА (24.02.2022) URL: <https://web.archive.org/web/20220224161609/https://news.sky.com/story/champions-league-final-to-be-moved-from-russia-uefa-to-announce-12550347> (Дата звернення: 07.05.2022).

6. ОБСЄ закриває Спеціальну моніторингову місію в Україні (29.04.2022) URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-politics/3470368-obse-zakrivaє-specialnu-monitoringovu-misiu-v-ukraini.html> (Дата звернення: 16.05.22).

7. Москаль Г. Треба зброєю відбити захоплені території. Іншого шляху немає. Інтерв'ю голови Закарпатської облдержадмі-

ністрації Інтернет-виданню «ОБОЗРЕВАТЕЛЬ» (14.06.2018) URL: <http://moskal.in.ua/?author=2&paged=76> (Дата звернення: 23.01.2022).

8. Організація Північноатлантичного договору. Юридична енциклопедія: [у 6 т.] / ред. кол.: Ю.С. Шемшученко (відп. ред.) та ін. К.: Українська енциклопедія ім. М.П. Бажана, 2002. Т. 4: Н - П. 720 с.